

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

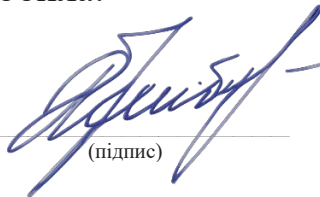
<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>20</u>	<u>14</u>	<u>56</u>	<u>90</u>	<u>4</u>

Київ-ЗФУУ
2025

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», спеціальності С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року)

Програму навчальної дисципліни розробила:

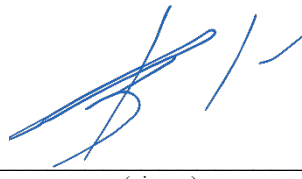
Доктор психологічних наук,
професор кафедри психології

(підпис) Я. Раєвська

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

Завідувач кафедри психології

(підпис) І. Клименко

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис) І. Клименко

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Статус дисципліни вибіркова	
Змістових модулів - 2		Мова навчання Українська	
Загальна кількість кредитів/годин - 3/90	Спеціальність: С4 Психологія Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
		2-й	
		Семестр	
		4-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 год.;	Ступень вищої освіти - Бакалавр	Лекції (год.)	
		20	
		Практичні(год.)	
		14	
		Самостійна робота(год.)	
		56	
		Всього	
		90	
		Вид контролю	
		Залік	

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Психологічна допомога дітям під час війни» є формування у здобувачів вищої освіти знання та практичні навички надання психологічної допомоги дітям у кризових умовах війни, забезпечення розуміння особливостей психічного розвитку в умовах травматизації та вироблення компетентності щодо підтримки, реабілітації та соціальної адаптації дітей.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологічна допомога дітям під час війни» є:

- Охарактеризувати психологічні наслідки війни для дітей різного віку.
- Ознайомити з сучасними методами кризового консультування та психосоціальної підтримки дітей.
- Розкрити особливості роботи з травмою, посттравматичним стресовим розладом та емоційними порушеннями у дітей.
- Навчити застосовувати практичні техніки стабілізації, підтримки та розвитку ресурсів дитини.
- Сприяти формуванню навичок міждисциплінарної взаємодії (психолог, педагог, соціальний працівник, лікар).

- Виховати професійну етичну позицію та відповідальність у роботі з дітьми, які пережили воєнні події.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Для успішного засвоєння дисципліни «Психологічна допомога дітям під час війни» студентам необхідно мати ґрунтовні знання з таких предметів:

Пререквізіти:

- Психодіагностика — про методи оцінки й вимірювання індивідуально-психологічних особливостей людини.
- Історія України — дисципліна, що формує знання про ключові етапи розвитку українського суспільства, державності та культури.
- Вікова психологія — дисципліна, яка досліджує закономірності психічного розвитку людини на різних вікових етапах.
- Соціальна психологія — дисципліна, що аналізує взаємодію особистості й групи, соціальні процеси та психологічні механізми поведінки у суспільстві.

Постреквізіти:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та професійних сферах:

- Основи психофармакології — вплив лікарських засобів на психіку та їх застосування у лікуванні психічних розладів.
- Індивідуальна та групова терапія — дисципліна, що вивчає методи психологічної допомоги окремій особі та групі для подолання труднощів і розвитку особистості.
- Основи психологічного консультування — дисципліна, яка розглядає принципи, методи та етапи надання психологічної підтримки клієнтам у різних життєвих ситуаціях.
- Травмофокусоване психологічне консультування — дисципліна, спрямована на допомогу клієнтам у подоланні наслідків психотравм та відновленні психологічного благополуччя.

3. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологічна допомога дітям під час війни» складається з двох змістовних модулів:

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психологічної допомоги дітям у воєнний час

Тема 1. Психологічні наслідки війни для дітей різного віку

Розгляд впливу воєнних подій на психічний розвиток дітей, особливості переживання травми залежно від вікових етапів.

Тема 2. Травма та посттравматичний стресовий розлад у дітей

Аналіз проявів ПТСР у дитячому віці, факторів ризику та діагностичних критеріїв.

Тема 3. Емоційні та поведінкові реакції дітей на воєнні події

Вивчення адаптивних і дезадаптивних реакцій, їх значення для психічного здоров'я та соціальної поведінки.

Тема 4. Принципи кризового консультування дітей

Ознайомлення з базовими техніками кризового втручання, етапами роботи та особливостями комунікації з дітьми.

Тема 5. Етичні та професійні аспекти допомоги дітям під час війни

Розгляд питань професійної відповідальності, етичних стандартів та захисту прав дитини у процесі психологічної допомоги.

Змістовий модуль 2. Практичні підходи до психологічної підтримки та реабілітації

Тема 6. Методи стабілізації та відновлення ресурсів дитини

Вивчення практичних технік саморегуляції, стабілізації емоційного стану та розвитку внутрішніх ресурсів.

Тема 7. Психологічна допомога дітям із тривожними та депресивними проявами

Ознайомлення з сучасними інтервенціями для роботи з емоційними порушеннями у дітей.

Тема 8. Робота з дітьми, які втратили близьких або зазнали розлуки

Розгляд методів підтримки у переживанні горя, втрати та формуванні нових соціальних зв'язків.

Тема 9. Міждисциплінарна взаємодія у наданні допомоги дітям

Аналіз ролі психолога, педагога, соціального працівника та лікаря у комплексній допомозі дітям.

Тема 10. Програми психосоціальної підтримки та реабілітації дітей після війни

Ознайомлення з моделями та практичними прикладами програм реабілітації, перспективами їх впровадження.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем для вивчення	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		лекц	практ	с.р
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психологічної допомоги дітям у воєнний час				
Тема 1. Психологічні наслідки війни для дітей різного віку — особливості впливу травматичних подій на психічний розвиток.	11	2	2	6

Тема 2. Травма та посттравматичний стресовий розлад у дітей — прояви, діагностика та фактори ризику.	10	2	2	6
Тема 3. Емоційні та поведінкові реакції дітей на воєнні події — адаптивні та дезадаптивні прояви.	12	2	-	6
Тема 4. Принципи кризового консультування дітей — базові техніки та етапи роботи.	12	2	2	6
Тема 5. Етичні та професійні аспекти допомоги дітям під час війни — відповідальність, безпечне середовище та захист прав дитини.	12	2	2	6
Змістовий модуль 2. Практичні підходи до психологічної підтримки та реабілітації				
Тема 6. Методи стабілізації та відновлення ресурсів дитини — практичні техніки саморегуляції та підтримки.	12	2	-	6
Тема 7. Психологічна допомога дітям із тривожними та депресивними проявами — сучасні підходи та інтервенції.	11	2	2	5
Тема 8. Робота з дітьми, які втратили близьких або зазнали розлуки — підтримка у переживанні горя та втрати.	11	2	-	5
Тема 9. Міждисциплінарна взаємодія у наданні допомоги дітям — співпраця психолога, педагога, соціального працівника та лікаря.	11	2	2	5
Тема 10. Програми психосоціальної підтримки та реабілітації дітей після війни — моделі, практичні приклади та перспективи впровадження.	11	2	2	5
Усього	90	20	14	56

5. Тематика практичних та занять з дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади психологічної допомоги дітям у воєнний час

Практичне заняття 1. Психологічні наслідки війни для дітей різного віку

- Охарактеризуйте основні психологічні наслідки війни для дітей різних вікових груп.
- Назвіть фактори, що впливають на інтенсивність переживання травми.
- Зазначте відмінності у реакціях дітей дошкільного, молодшого шкільного та підліткового віку.
- Опишіть можливі довготривалі наслідки воєнних подій для психічного розвитку.

Практичне заняття 2. Травма та посттравматичний стресовий розлад у дітей

- Охарактеризуйте симптоми ПТСР у дитячому віці.
- Назвіть діагностичні критерії ПТСР відповідно до сучасних класифікаторів.
- Зазначте фактори ризику та захисні чинники у розвитку ПТСР.
- Опишіть відмінності проявів травми у дітей та дорослих.

Практичне заняття 3. Емоційні та поведінкові реакції дітей на воєнні події

- Перелічте типові емоційні реакції дітей на травматичні події.
- Охарактеризуйте адаптивні та дезадаптивні поведінкові прояви.
- Зазначте, як соціальне оточення впливає на реакції дитини.
- Опишіть можливі способи підтримки дітей у кризових ситуаціях.

Практичне заняття 4. Принципи кризового консультування дітей

- Охарактеризуйте основні принципи кризового консультування.
- Назвіть етапи роботи психолога з дитиною у кризі.
- Зазначте особливості комунікації з дітьми різного віку.
- Запропонуйте практичні техніки стабілізації емоційного стану.

Практичне заняття 5. Етичні та професійні аспекти допомоги дітям під час війни

- Охарактеризуйте етичні стандарти роботи психолога з дітьми.
- Зазначте принципи професійної відповідальності у кризових умовах.
- Опишіть роль безпечного середовища у процесі допомоги.
- Розкрийте значення захисту прав дитини у психологічній практиці.
- Змістовий модуль 2. Практичні підходи до психологічної підтримки та реабілітації

Практичне заняття 6. Методи стабілізації та відновлення ресурсів дитини

- Охарактеризуйте техніки стабілізації емоційного стану.
- Назвіть методи розвитку внутрішніх ресурсів дитини.
- Зазначте роль сім'ї у процесі відновлення.
- Опишіть приклади практичних вправ для дітей.

Практичне заняття 7. Психологічна допомога дітям із тривожними та депресивними проявами

- Охарактеризуйте основні симптоми тривожних і депресивних станів у дітей.
- Назвіть сучасні інтервенції для роботи з такими проявами.
- Зазначте відмінності у підходах до дітей різного віку.
- Опишіть приклади практичної допомоги у кризових ситуаціях.

Практичне заняття 8. Робота з дітьми, які втратили близьких або зазнали розлуки

- Охарактеризуйте психологічні особливості переживання втрати у дітей.
- Назвіть етапи процесу горювання.
- Зазначте методи підтримки дітей у ситуації втрати.
- Запропонуйте практичні техніки допомоги у формуванні нових соціальних зв'язків.

Практичне заняття 9. Міждисциплінарна взаємодія у наданні допомоги дітям

- Охарактеризуйте роль психолога у команді фахівців.
- Назвіть функції педагога, соціального працівника та лікаря у допомозі дітям.
- Зазначте переваги міждисциплінарної співпраці.

- Опишіть приклади ефективної взаємодії у практиці.

Практичне заняття 10. Програми психосоціальної підтримки та реабілітації дітей після війни

- Охарактеризуйте основні моделі програм підтримки.
- Назвіть приклади успішних програм реабілітації.
- Зазначте перспективи впровадження програм у закладах освіти та охорони здоров'я.
- Розкрийте значення комплексного підходу до реабілітації дітей.

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Самостійне заняття 1. Аналіз психологічних наслідків війни для дітей різного віку – Охарактеризуйте основні наслідки війни для психічного розвитку дітей. – Зазначте відмінності у реакціях дітей різних вікових груп. – Опишіть довготривалі наслідки травматизації. – Перелічте фактори, що посилюють або зменшують вплив травми.	6
2	Самостійне заняття 2. Вивчення травми та посттравматичного стресового розладу у дітей – Назвіть симптоми ПТСР у дитячому віці. – Охарактеризуйте діагностичні критерії ПТСР. – Зазначте фактори ризику та захисні чинники. – Опишіть відмінності проявів травми у дітей та дорослих. – Розкрийте значення ранньої діагностики для профілактики ускладнень.	6
3	Самостійне заняття 3. Дослідження емоційних та поведінкових реакцій дітей на воєнні події – Перелічте типові емоційні реакції дітей. – Охарактеризуйте адаптивні та дезадаптивні поведінкові прояви. – Зазначте роль сім'ї та соціального оточення. – Опишіть способи підтримки дітей у кризових ситуаціях. – Запропонуйте приклади практичних вправ для стабілізації стану.	6
4	Самостійне заняття 4. Вивчення принципів кризового консультування дітей – Охарактеризуйте основні принципи кризового консультування. – Назвіть етапи роботи психолога з дитиною у кризі. – Зазначте особливості комунікації з дітьми різного віку. – Опишіть практичні техніки стабілізації емоційного стану. – Розкрийте значення кризового консультування для профілактики ПТСР.	6
5	Самостійне заняття 5. Аналіз етичних та професійних аспектів допомоги дітям під час війни – Охарактеризуйте етичні стандарти роботи психолога. – Зазначте принципи професійної відповідальності. – Опишіть роль безпечного середовища у процесі допомоги.	6

	– Розкрийте значення захисту прав дитини. – Запропонуйте приклади етичних дилем у практиці психолога.	
6	Самостійне заняття 6. Вивчення методів стабілізації та відновлення ресурсів дитини – Охарактеризуйте техніки стабілізації емоційного стану. – Назвіть методи розвитку внутрішніх ресурсів. – Зазначте роль сім'ї у процесі відновлення. – Опишіть приклади практичних вправ для дітей. – Розкрийте значення ресурсного підходу у психологічній допомозі.	6
7	Самостійне заняття 7. Аналіз психологічної допомоги дітям із тривожними та депресивними проявами – Охарактеризуйте симптоми тривожних і депресивних станів. – Назвіть сучасні інтервенції для роботи з такими проявами. – Зазначте відмінності у підходах до дітей різного віку. – Опишіть приклади практичної допомоги. – Розкрийте значення раннього втручання для профілактики ускладнень.	5
8	Самостійне заняття 8. Вивчення роботи з дітьми, які втратили близьких або зазнали розлуки – Охарактеризуйте особливості переживання втрати у дітей. – Назвіть етапи процесу горювання. – Зазначте методи підтримки дітей у ситуації втрати. – Опишіть техніки допомоги у формуванні нових соціальних зв'язків. – Розкрийте значення сімейної підтримки у процесі адаптації.	5
9	Самостійне заняття 9. Дослідження міждисциплінарної взаємодії у наданні допомоги дітям – Охарактеризуйте роль психолога у команді фахівців. – Назвіть функції педагога, соціального працівника та лікаря. – Зазначте переваги міждисциплінарної співпраці. – Опишіть приклади ефективної взаємодії. – Розкрийте значення комплексного підходу у допомозі дітям.	5
10	Самостійне заняття 10. Вивчення програм психосоціальної підтримки та реабілітації дітей після війни – Охарактеризуйте основні моделі програм підтримки. – Назвіть приклади успішних програм реабілітації. – Зазначте перспективи впровадження програм у закладах освіти та охорони здоров'я. – Опишіть значення комплексного підходу до реабілітації дітей. – Розкрийте роль міжнародних організацій у реалізації програм підтримки.	5
Всього		56

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Психологічна допомога дітям під час війни» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;

- реферати, презентації;
- залік.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Психологічна допомога дітям під час війни» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	
40%	10%	40%	10%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2. Модульний контроль 1 проводиться на п'ятому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (5 занять, 5 тем – 5 оцінок). 2. Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.	

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74		D (задовільно)
60-64	задовільно	E (достатньо)
35-59		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-10
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	

6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Гаврилюк Т. О. Психологія залежностей у дітей та підлітків. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020.
2. Кочарян А. С. Психологічна допомога дітям у надзвичайних ситуаціях. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019.
3. Марута Н. О. Психологія травми та кризове консультування. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018.
4. Морозов О. О. Дитяча психіатрія: підручник. – Київ: ВСВ «Медицина», 2021.
5. Психологічна допомога дітям у кризових ситуаціях: навч. посіб. / За ред. О. Ф. Бондаренко. – Київ: Центр учбової літератури, 2020.
6. Психологічна підтримка дітей у кризових умовах: метод. рекомендації / МОЗ України. – Київ, 2022.
7. Сидоренко О. В. Психологічна діагностика психічних розладів у дітей. – Київ: Либідь, 2018.
8. Ткаченко В. І. Клінічна психодіагностика дітей. – Київ: Академвидав, 2017.
9. Чабан О. С. Психічне здоров'я дітей: клінічні та соціальні аспекти. – Київ: Здоров'я, 2019.
10. Яковенко С. І. Психологія психічного здоров'я дітей. – Київ: НаУКМА, 2021.

Додаткові:

1. American Psychiatric Association. DSM-5 Handbook of Differential Diagnosis. – APA, 2014.
2. Bolton D. What is Mental Disorder? – Oxford University Press, 2008.
3. First M. B., Tasman A. Clinical Guide to the Diagnosis and Treatment of Mental Disorders. – Wiley, 2010.
4. Frances A. Saving Normal. – HarperCollins, 2013.
5. Jablensky A. Psychiatric Classification: Concepts and Controversies. – Dialogues in Clinical Neuroscience, 2016.
6. Kendler K. S. The Nature of Psychiatric Disorders. – World Psychiatry, 2016.
7. Paris J. Overdiagnosis in Psychiatry. – Oxford University Press, 2015.
8. Sadock B. J., Sadock V. A., Ruiz P. Kaplan & Sadock's Synopsis of Psychiatry. – Wolters Kluwer, 2015.
9. Stein D. J., et al. Mental, Behavioral and Neurodevelopmental Disorders in ICD-11. – Cambridge University Press, 2020.

10. Tyrer P., et al. Personality Disorder: A New Global Perspective. – Cambridge University Press, 2015.

Інформаційні ресурси:

1. WHO ICD-11: <https://icd.who.int>
2. American Psychiatric Association DSM-5: <https://psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm>
3. National Institute of Mental Health (NIMH): <https://www.nimh.nih.gov>
4. World Psychiatry Journal: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20515545>
5. Міністерство охорони здоров'я України: <https://moz.gov.ua>
6. Центр громадського здоров'я МОЗ України: <https://phc.org.ua>
7. Національна служба здоров'я України: <https://nszu.gov.ua>
8. Програма психічного здоров'я «Ти як?» (Всеукраїнська програма): <https://mentalhealth.gov.ua>